

Sumpen

En sammanställning
av projektområdesinformation och
enklare gestaltningförslag

Johanna Rosander
för Trelleborgs kommun
2021-03-19

SUMPENOMRÅDET IDAG

Väster om den snart detaljplanerade Västra Sjöstaden ligger den gamla småbåtshamnen och en sumpmark. I vardligt språk kallade: sumpen. Väster om Sumpenområdet sträcker sig strandpromenaden vidare bort mot golfbanan och i norr är den vältrafikerade E6:an belägen.

Idag är sumpen en för Trelleborgs kommun i sin helhet ganska ovanlig plats, om vi ser till området i sin helhet. Om vi däremot ser till områdets olika delområden så finns det gott om referenspunkter inom kommunens gränser.

Området består idag främst av sumpmark, strand, gräsytor och övervuxna grusplaner - allt skapat ovanpå tillkomna landmassor. Här har det tidigare funnits möjligheter att campa med husbil - idag besöker de flesta platsen för att fågelskåda, beskåda vattnet (oftast från sin bil) eller för att promenera vidare västerut längs havet. Nästan hela Sumpenområdet är strandskyddat (se blå markering nedan), bortsett från småbåtshamnen och intilliggande hårdgjorda ytor.

Höga naturvärden

I en naturvärdesinventering gjord 2019 av Ekologigruppen, så utmärker sig hela Sumpenområdet som ett område med mer eller mindre höga naturvärden.

De områden som är rödmarkerade i figur 2 är områden som i samma inventering klassas som områden med väldigt höga naturvärden.

De områden som utmärker sig som områden med höga värden är: ängsmarker, blottade ler- och sandbottenar, sumpmarken och strandremsan.

Ängsmarken har ett högt biotopvärde och här finns det rödlistade arter som t.ex. piggtistel. För fåglarna finns det goda förutsättningar att etablera habitat i och med att marken är relativt ostörd och otillgänglig.

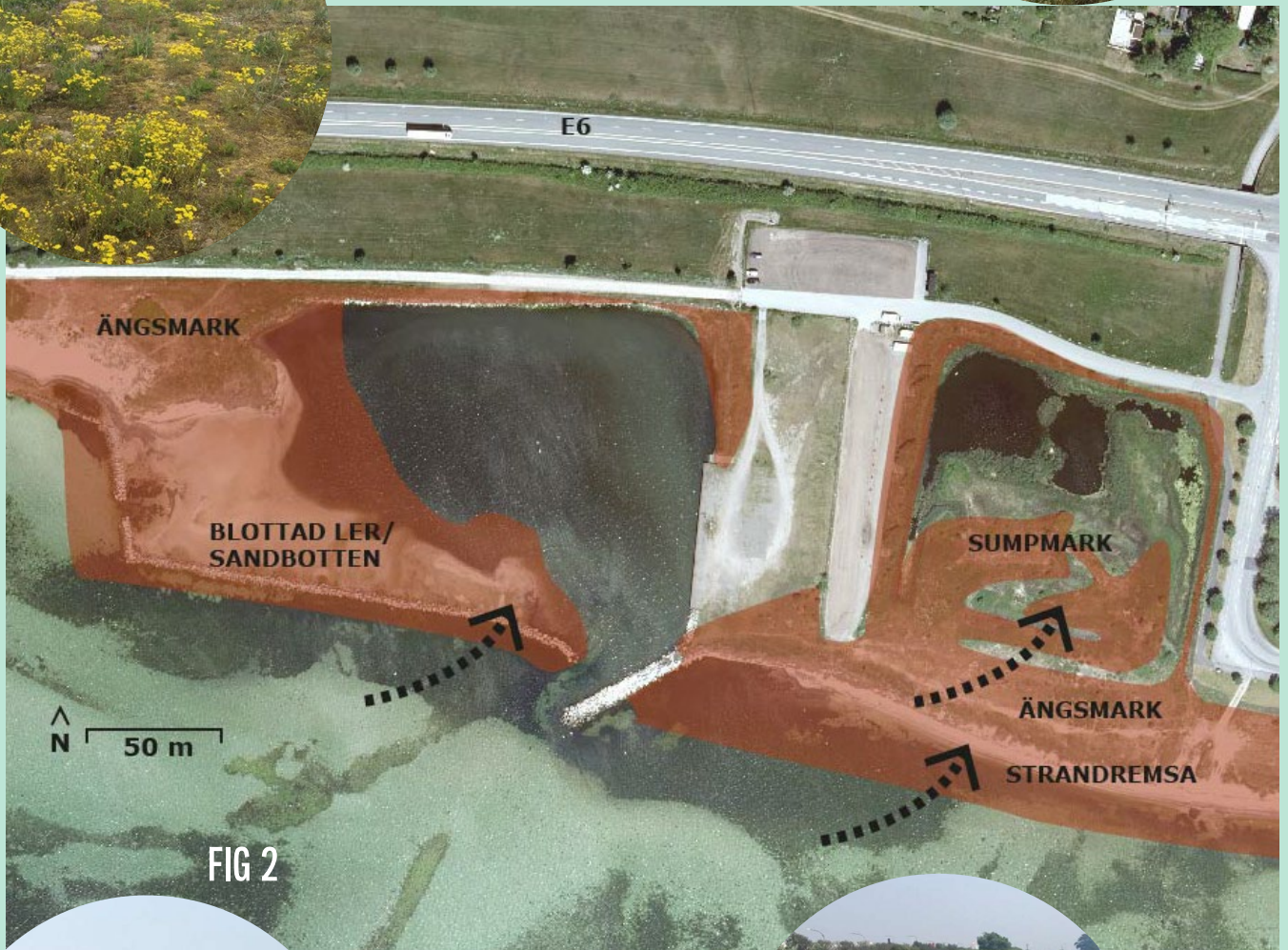
De blottade ler och sandbottenarna som kommit till till följd av sediment som samlats här när havet forsar in och ut ur småbåtshamnen, är viktiga för änder och strandfåglar. Över 40 rödlistade arter har lokaliserats här, till exempel strandpipare. De fåglar som lokaliserats här har lokaliserats som "rastande", det vill säga att fåglarna uppehåller sig men är inte bosatta här.

Sumpmarken har ett lägre biotopvärde än vad man kan tro. Sumpen har ett visst biotopvärde och artvärde,

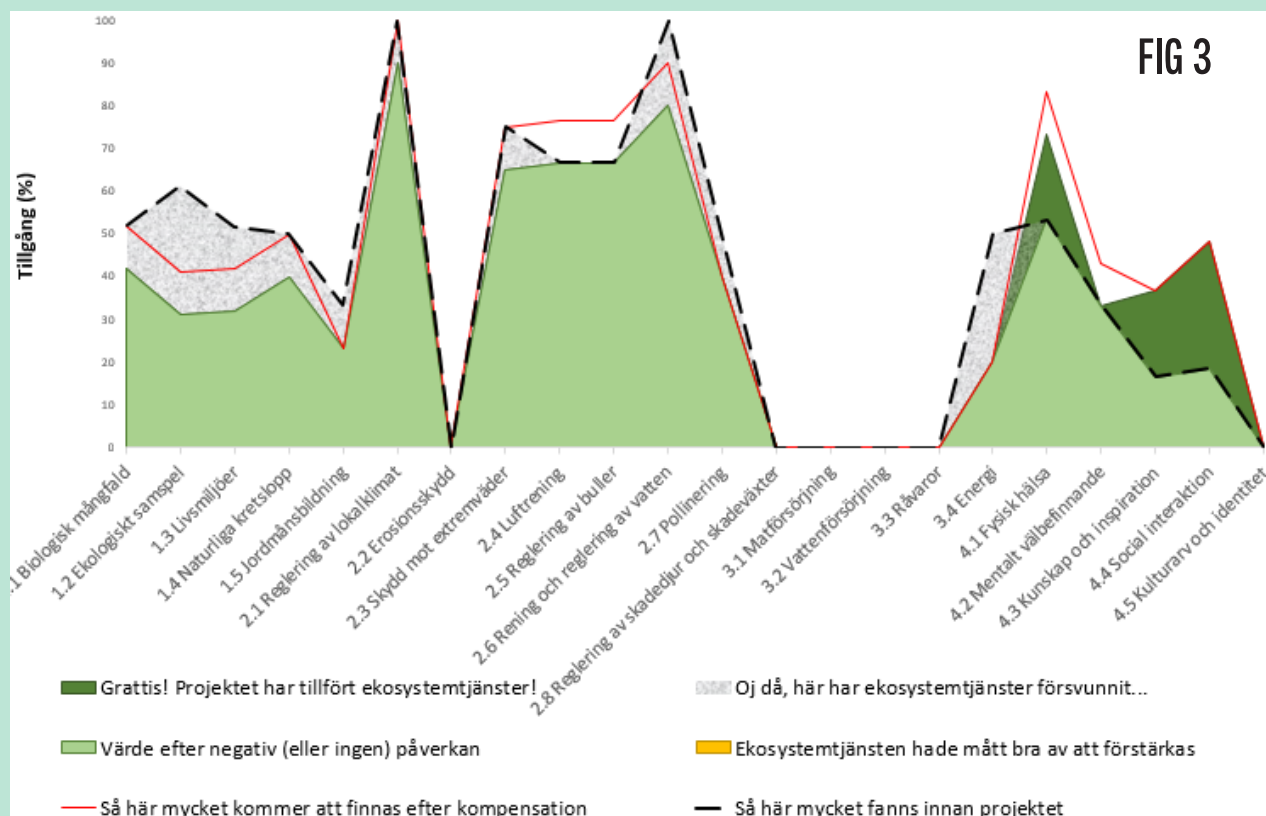
framförallt i de mer igenväxta delarna i de södra delarna av sumpen, där det finns mycket vass som t.ex. sothönan kan häcka i. Vattnet är näringsrikt och det finns fridlysta grodor och vattensalamandrar, som är viktiga att ha i åtanke. I och med att sumpmarken håller på att växa igen, kan grodornas och salamandrarnas habitat antas vara hotade.

Längs med stranden finns det under delar av året gott om tång - vilket inte har en särskilt god doft, men som har ett jättehögt naturvärde för t.ex. ryggradsdjur och tångloppor. Tången fungerar även som en form av långtgående ekodukt och transportsträcka för viss fauna.

Höga naturvärden

Framtida ekosystemtjänster

En ekosystemtjänstanalys över Sumpenområdet utfördes med hjälp av Boverkets ekosystemtjänstverktyg ESTER. Analysen utfördes med syftet att undersöka hur stor påverkan framtida projekt kan tänkas ha på Sumpenområdets förmåga att utföra ekosystemtjänster. Hur kommer exploatering av Sumpenområdet till exempel påverka områdets biologiska mångfald, livsmiljöer och rening och reglering av vatten? Med hjälp av detta verktyg kan vi även dra slutsatser kring vilken direkt påverkan området i framtiden kan tänkas ha på oss människor i form av generering av ökad fysisk hälsa, kunskap och inspiration. Analysen baserades på den information som vi vid analystillfället hade om

Sumpenområdets nuvarande skick och framtida utveckling.

Analysen visade tydligt att människofokuset i området kommer att öka, vilket gynnar människan, men att den biologiska mångfalden kommer att ta stryk, oavsett kompensationer. Utan biologisk mångfald så försvinner det enda befintliga värdet som Sumpen har (biologisk mångfald), som egentligen är tänkt att spela huvudrollen i Sumpens framtida utformning. Detta innebär att vidare utredningar måste till för att konstatera vilka kompensationer som bör ske. Vid framtida exploatering bör stor hänsyn tas till vad som konstateras i denna analys och i naturvärdesinventeringen från 2019.

PROJEKTPLAN

Sumpen - en del av Västra Sjöstaden

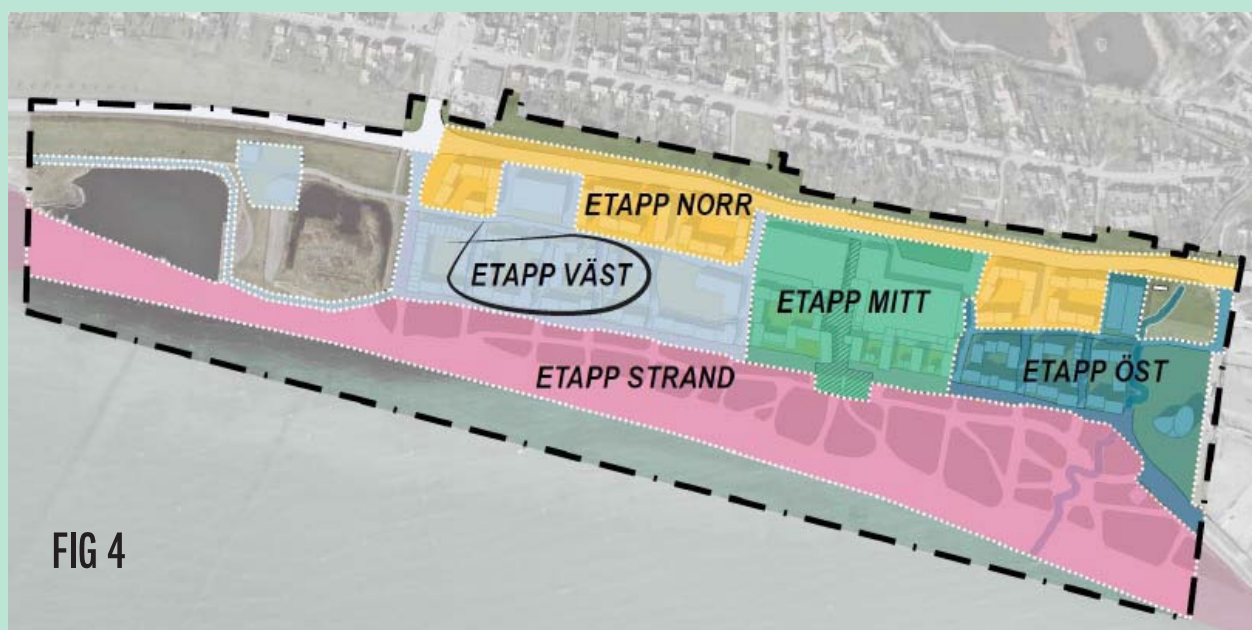
Sumpenområdet ingår i projektområdet för Västra Sjöstaden. Sumpen tillhör den första tänkta etappen av detaljplaneringen, vilket innebär att restaurering och omgestaltning av marken ska tillkomma samtidigt, eller innan, området allra längst västerut i Västra Sjöstaden.

Den nya stranden som ska anläggas längs med kusten kommer även den att anläggas här - söder om Sumpenområdet - i kombination med ett kustskydd på minst +3,8 meter.

Iskrivandestundharkommundirektören

fått i uppgift att sätta ihop en arbetsgrupp, vars huvudsakliga syfte blir att utveckla Sumpenområdet.

Syftet med hela projektet är att Sumpenområdet och havet ska tillgängliggöras för Trelleborgsbon och vara möjligt att tas i anspråk, i syftet att sätta tonen för Västra Sjöstadens framtid.

Del 1A: Sommarinstallation 2020

I syftet att uppmåna till mer vistelse och att möjliggöra att invånarna ska kunna ta platsen i anspråk, så uppfördes redan sommaren år 2020 ett utkikstorn samt en grillplats och utomhusmöbler. Det finns planer på att måla utkikstornet i färger som utmärker Trelleborg och på att sätta upp informationsskyltar på tornet.

Utsikt från tornet

Del 1B: Sommarinstallation 2021/2022

Sommarinstallationen som utfördes sommaren 2020 är tänkt att utvärderas och byggas vidare på under sommaren 2021. Då ska en modern form av medborgardialog föras med invånarna och på plats med tornets besökare; dels för att undersöka vad Sumpen kan tänkas tituleras som i framtiden men också för att undersöka hur tornet kan tänkas utvecklas. I Västra Sjöstaden har Sydväst tagit fram ett koncept kring så kallade "Visten" i samband med att de skapade ett gestaltungsprogram för Västra Sjöstaden som färdigställdes vintern 2021. Dessa så kallade Visten bör även infinna sig på Sumpenområdet. Vistena är temporärt utformade, flyttbara konstverk som även bidrar med information och ger möjlighet till uppehåll. Här är ArkNat i bland annat Höga Kusten en stor inspirationskälla.

FRÅGOR

- Exakt hur ska Vistena se ut och var ska de vara placerade?
- Hur ska medborgardialogen gå till?
- Exakt vilket syfte ska de olika Vistena ha?

"Vistena kan fungera som vindskydd, samlingsplatser, mindre byggnader för kiosk- och servering och offentlig toalett men även som annonserande portaler till bryggor och spänger."

Sydväst

Del 2: PERMANENT MARKANVÄNDNING MED KONCEPTHALL OCH PUMPSTATION 2023

Sumpenområdet är entrén till Västra Sjöstaden - ytan mellan de två blå rummen Småbåtshamnen och Sumpen ska bli en självklar mötesplats redan innan de första invånarna flyttar in i Västra Sjöstaden.

Syftet är att aktivera, befolka och omvandla det lite bortglömda grön- och våtmarksområdet till att bli en spännande, experimentell och tillåtande plats att vistas på samt att öka medvetenheten om havet och vatten i alla dess former under alla årstider samt kring hållbar stadsutveckling.

Projektiden är med det syftet att uppföra en Koncepthall utformad för möten, upplevelser och virtuell information som är sammanlänkad med våtmarkerna. Det ska vara lätt och nära att överskåda naturlivet i form av t.ex. trappor och bryggor. Tanken är att hallen ska locka till insikt och interaktion med vatten i alla dess former och att vattnets påverkan på vår omgivning ska vara ett genomgående tema med förändring mot en hållbar livsstil som syfte.

Koncepthallen ska fungera som ett skyltfönster mot framtiden, utformad för möten, upplevelser och virtuell information med stort fokus på det digitala. Utställningar i hallen ska vara interaktiva gällande nya spetsområden

inom förnybar energi och möjliggöra för pedagogiskt lärande med hjälp av high touch. El- och värmesystemen ska vara baserade på energi från förnybar el kompletterad med energilagring i batterier och vätgas. Här ska det även vara möjligt att sprida information om närproducerade varor i samarbete med lokala aktörer.

I anslutning till och ett nytt dagvattenmagasin och eventuellt i anslutning till expohallen så ska en ny pumpstation uppföras. Pumpstationen är tänkt att ha en som är tänkt att ha en pedagogisk utformning som även den ska lära oss om vattnets väg genom samhället.

Tema: Hållbarhet och vatten i alla dess former

Temat på koncepthallen ska vara hållbarhet och vatten med syftet att skapa interaktion mellan oss som människor och havet, vatten, is, snö, regn, skyfall m.m. under årets alla årstider.

Människan och vattnet är evigt sammanlänkade och det finns mycket vi kan lära oss av vattnet och havet. Bland annat om dess väg genom staden i form av dagvatten och skyfall. Sumpenområdet är redan idag central i stadens dagvattenhantering och kommer till att vara så än mer i framtiden i form av skyfallshantering, pumpstationer, eventuella sedimentationsdammar och

dagvattenmagasin. Vi omges hela tiden av olika former av vatten; vattnet har en stor roll som tål att medvetandegöras.

Genom att på ett lekfullt sätt agera interaktivt med vatten i lärandesyfte uppnår vi en emotionell effekt som stärker stoltheten hos både besökare och Trelleborgsbor.

GESTALTNING

Sydvästs Gestaltningsprogram

I samband med att Sydväst tog fram ett gestaltungsprogram Västra Sjöstadens offentligaytor, skapade de även två enkla gestaltungsförslag för Sumpenområdet. Två olika, enkla, alternativ skapades, med den största skillnaden dem emellan De tog fram två olika, enkla, alternativ där den största utmaningen är kustskyddet som måste till antingen söder eller norr om småbåtshamnen.

Vallen måste till här; dels på grund av dagvattenhanteringen, men främst på grund av att området inte kommer klara en havsnivåhöjning på 3 m.

FRÅGOR

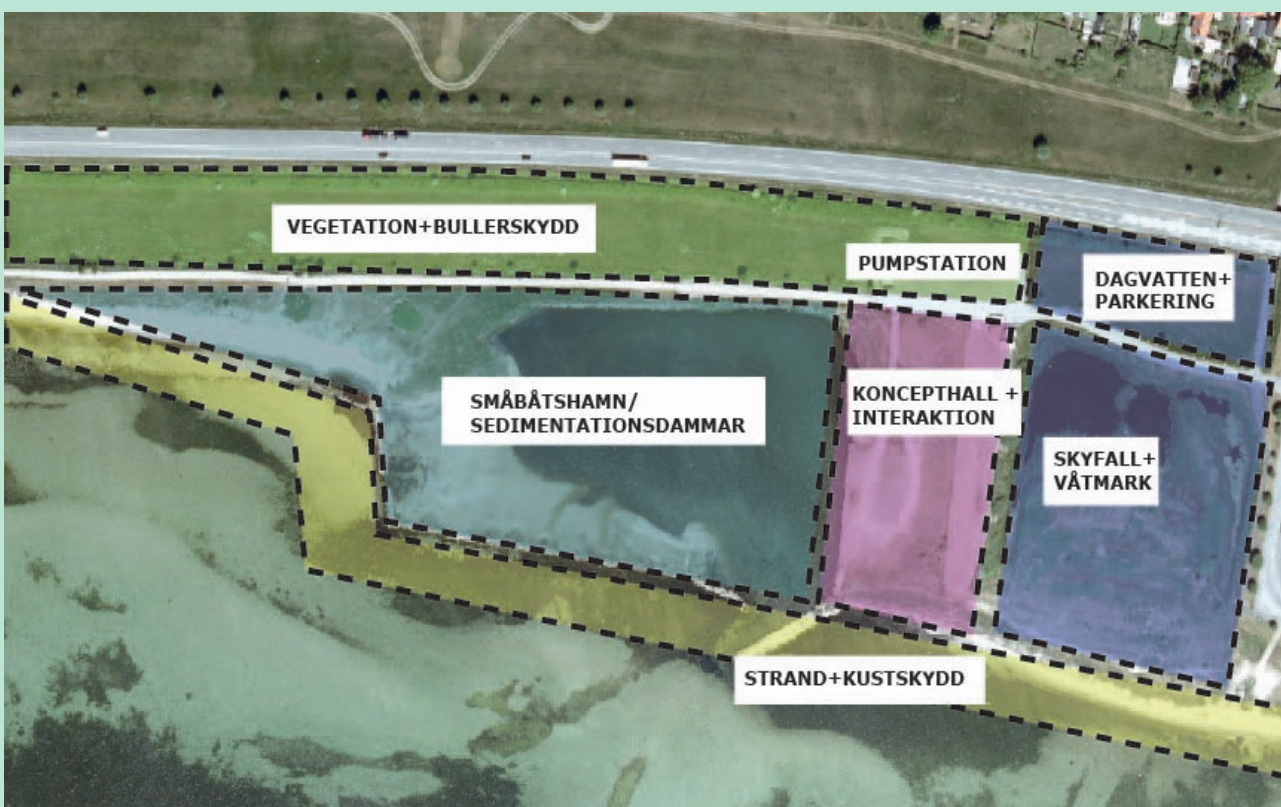
- Vad ska exploateras och inte?
- Vilka värden vill vi behålla?
- Hur viktigt är det att stranden sträcker sig längs hela kusten?

Sumpenområdets olika indelningar

Området kan tänkas delas in i fem olika beståndsdelar: Vegetation och någon form av ljuddämpning i norr och strand och kustskydd i form av en vall i söder. Här kan det tänkas finnas två olika vattenrum: skyfallshantering, dagvattenmagasin och sumpmark i nordost och småbåtshamnen, där sedimentationsdammar eller småvatten kan tänkas anläggas, med hänsyn till

småbåtshamnens historik. I de centrala delarna av området mitten så hamnar den ytan som kommer att bli mest exponerad för människan och som kommer fungera som parkering, tillhandahålla en pumpstation, koncepthall, möjlighet till uppehålle med hjälp av så kallade Visten.

Pågående gestaltning

Gestaltningen av hela projektområdet ska föregås av en arkitekttävling och ska vara ett samarbete mellan tjänsyemän med olika typer av kompetenser, just för att området kräver olika typer av specialistkompetens. En eklare gestaltningsmodell har arbetats fram, med stor hänsyn till bevarandet av den biologiska mångfalden och habitaterna, på grund av att det är i det Sumpens värde ligger.

Det är av stor vikt att inte bjuda in människan över hela Sumpenområdet. Vattnet som koncept är ett starkt och hållbart grepp, det är dock självklart är konceptet vatten i sin helhet också ett stark grepp, men det är viktigt att inte glömma bort att förankra det som skapas här i de kvalitéer som redan existerar och som kan bli ännu större om de tas hänsyn till.

1. KUSTSKYDD OCH STRAND

Söder om projektområdet ska ett kustskydd uppföras i form av en vall som bör vara högre än 3 meter. Mest troligt kommer vallen att bli ca +3,8 meter hög och utredningar pågår just nu från flera aktörers håll, i samarbete med Tekniska avdelningen. När en sådan vall kan tänkas uppföras är inte bestämt. Det kan tänkas bli så att vallen uppförs successivt och då kan den tillkomma ganska snart vid Sumpenområdet. I andra scenarior så kan det dröja många, många år. Här har SWECO gjort en utredning för hur stranden kan tänkas se ut för att förhindra ansamling av tång, bland annat.

Med detta i åtanke så är det svårt att veta exakt hur området ska utformas och hur området ska exploateras i förhållande till vallen.

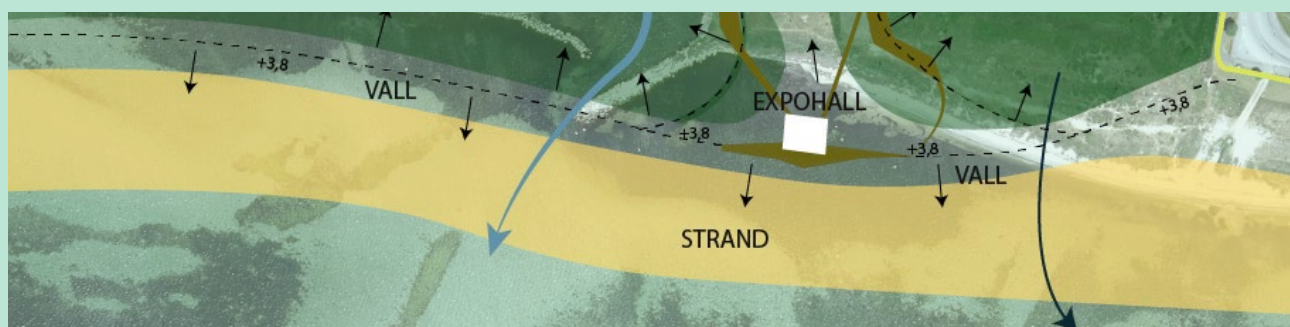
Det har pratats mycket om var vallen ska gå någonstans - om den ska gå norr eller söder om själva småbåtshamnen. Att anlägga den söder om är fördelaktigt, då stranden kan få fortsätta västerut, men även för att det ger bättre förutsättningar för att skapa en helhet av Västra stranden. Tanken är att vallen ska fortsätta västerut söder om golfbanan.

I detta gestaltningsscenario är det tänkt att en trappa i trä med viklade sitttor ska länka samman stranden med vallen och expohallen. Materialen ska vara naturlika.

Tanken är att stranden tillsammans med vallen och de mer sydliga delarna av området ska vara kustskyddat delar av året och då inte får beträdas. Det ska inte vara en badstrand, då det skulle påverka naturvärdet på ett sätt som blir svårt att ersätta.

FRÅGOR

- Hur bred och hur hög bör en vall vara?
- Hur kan dagvatten släppas ut i havet utan att havsvatten forsar in vid en eventuell havsnivåhöjning på 3 meter i framtiden?
- Hur hanterar vi habitatet i området och hur kommer ekosystemen påverkas av vallen och stranden?

2. EXPOHALL

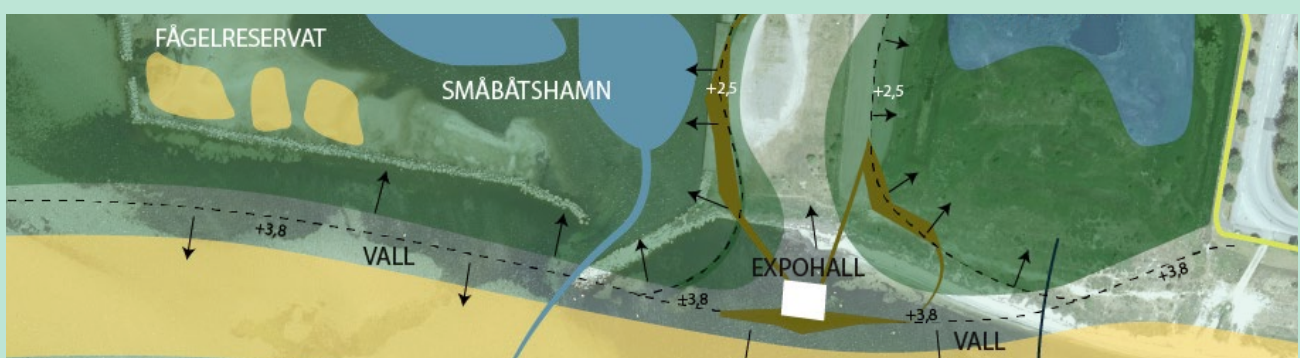
Tanken är att expohallen ska utformas i ett parallellt projekt i samband med att marken detaljplaneras, genom en arkitekttävling. Området som expohallen kan tänkas ligga på är det mest exploaterade och exponerade området. Här ska expohallen eventuellt kombineras med pumphus. Tanken är att expohuset ska ha en känsla av naturrum och hjälpa oss att förstå vad det är vi ser (Västra stranden, havet, naturen, vatten och skyfallshantering) och kommer att se (Västra Sjöstaden).

Hur pass temporär eller permanent expohallens skavareberorpå hur vallen kan tänkas anläggas och marken projekteras. Tanken är att det från expohuset ska gå att ta sig ut i mer naturlika område tex. delar av småbåtshamnen via spänger eller bryggor. Olika områden i anslutning till expohallen ska vara mer ordnade än andra - exempelvis skulle en konstnär kunna skapa konst i anslutning till hallen och området.

I gestaltungsforlaget ska området höjas i vinkel, sluttandes från havet mot gamla parkeringen, för att kunna ansluta till vallen, oavsett när vallen anläggs i anslutning till expohallen.

FRÅGOR

- Hur pass temporär/permanent ska expohallen vara?
- Var är fördelaktigt att den är belägen?
- Ska den integreras med pumpstation?
- Hur ska vi kunna skapa ett uppdaterat, digitaliserat innehåll som håller i längden?

3. SUMPMARK

VÄLKOMMEN TILL
VÄSTRA STRANDEN

Sumpmarken är idag grovt eftersatt och kräver en tämligen reviderad skötselplan. Sumpmarken behöver en upprustning för att kunna upplevas som levande.

I sumpmarken kommer framtidens skyfallsvatten från Västra Sjöstaden att hanteras, vilket inte beräknas påverka sumpmarkens vattenkvalité nämnvärt, eller för den delen störa de rödlistade djur som finns här idag (groddjur och vattensalamandrar). Den ska vara otillgänglig, men möjlig att överskåda med hjälp av tex. bryggor, översikt och undervattenskameror som visas i expohallen.

Det måste finnas en skötselplan för hur detta ska gå ihop och som även får det högvuxna att bevaras för att olika arter ska kunna befinna sig här. Enligt

naturvärdesinventeringar finns det goda förhållanden att re:etablera våtmark/smådammar här. Tanken är att sumpen ska vara otillgänglig, men tex kan ses över från spänger och eventuellt med undervattenskameror.

FRÅGOR

- Hur påverkar bryggor/människan habitatet?
- Hur ska sötvatten kunna släppas in och ut ur sumpmarken men inget saltvatten?

4. SMÅBÅTSHAMN

Småbåtshamnen besitter idag höga naturvärden i form av sediment- och lerbäddar, där rödlistade fåglar rastar. I övrigt är småbåtshamnen inte särskilt attraktiv, i förhållande till t.ex. sumpmarken. I småbåtshamnen kommer dagvatten från Västra Industriområdet ut, vilket i samband med stora mängder intorkad tång bidrar till en stark, oangenäm lukt. och till extremt dålig vattenkvalité.

I gestaltungsförslaget kommer vallen tillkomma söder om småbåtshamnen, vilket kommer förhindra saltvatten från att forsa in i småbåtshamnen. Detta kommer mest troligt att resultera i ett än sämre vattenflöde i hamnen och till att habitatet för fåglar kommer att försvinna, om inga kompensationer tillkommer.

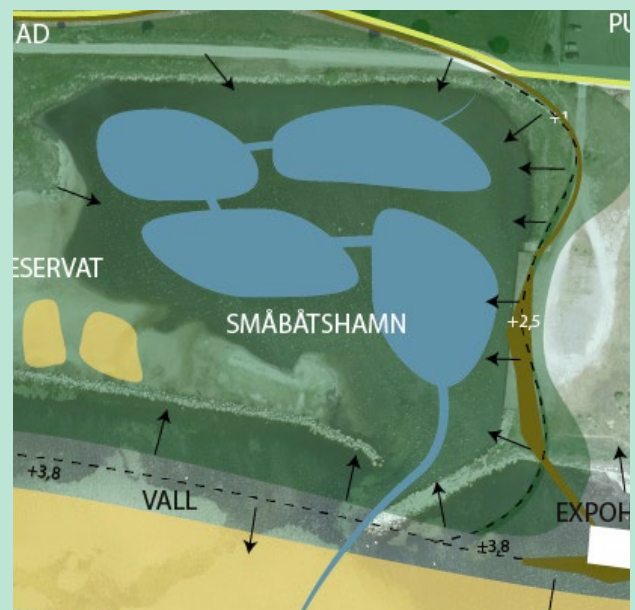
Enligt naturvärdesinventeringen bör det område av småbåtshamnen som inte ingår i strandskyddet men som är av högt värde också skyddas, vilket tyder på att detta område helst inte ska uppmuntra till någon form av beträdande av oss människor.

Här finns det i gestaltungsarbetet två alternativ: att bevara småbåtshamnen eller anlägga sedimentationsdammar. Frågan är om dagvattnet från dagvattenmagasinet i nordöst även det ska pumpas ut här. Oavsett vad som sker så kan ett bevarande av denna vattenspegel bidra till ett bevarande av områdets historik och till konceptet kring vatten.

I gestaltungsarbetet är det viktigt att ta det utsläpp av dagvatten som sker här idag i beaktning.

FRÅGOR

- Ska vattnet från pumpstationen komma ut här?
- Hur kommer vattnet röra sig – kommer det att röra sig nog utan saltvattnets hjälp?
- Går det att gynna habitat trots att en vall tillkommer?
- Hur gynnar vi fågellivet? Hur får vi till blottad/sand/ler utan havets hjälp som nu blir avskilt?
- Hur kan vi jobba med att förbättra vattenkvaliteten med hjälp av bättre rening av dagvatten i hamnen?

5. STRANDPROMENAD

Strandpromenaden sträcker sig från Västra Sjöstaden västerut och går egentligen hela vägen bort till golfbanan, med smärre hinder längs vägen. Området söder om E6 norr om småbåtshamnen bör bestå av ett bullerskydd i form av höjdformationer och talldungar med olika målpunkter som kan integreras med strandpromenaden och med vallen.

Det kan vara av stor vikt att kringgå de stagnerade idéerna som finns kring hur en vall ser ut och bör fungera. Genom att i stället tänka i banor som "höjdformationer" eller "landförskjutningar" så kan vi öppna upp för nya estetiska möjligheter och samtidigt tillgodose de behoven som finns i form av en vall, i en process som sker i etapper.

Vad som kommer hända väster om projektområdet är här viktigt att fundera kring. När sumpenområdet projekteras eller gestaltas för är det viktigt att satsa på att länka samman det med resterande delar av vall och strandpromenad och därmed framtida detaljplanering. Strandpromenaden måste bli mer levande och innehålla flera målpunkter,

som möjligtvis skulle kunna bestå av konstnärliga installationer eller skapelser med anknytning till strandremsan och hamnens historik.

Strandpromenaden ska fylla funktioner för gående, cyklande och skate, där mjuka material gärna får ta plats.

6. PARKERING, DAGVATTENMAGASIN OCH PUMPSTATION

Ytan längst i nordost består i dagsläget av gräsyta och väster om det av parkering. Här har olika lösningar tagits fram för dagvattenmagasinering, varav två förslag på en dagvattendamm. Ett underjordiskt dagvattenmagasin med tillhörande pumpstation har visat sig vara fördelaktigt – med tanke på att man då kan bygga en parkering ovanpå ytan.

Frågor om var parkeringen ska ligga har hörtsammats i medborgardialog/sociala medier. Risken är att den hamnar för långt bort från målpunkten (expohallen och havet). Mest troligt bör detta problemet gå att lösa, så länge vägen fram till målpunkterna är tillgänglighetsanpassade.

En pumpstation som är minst 300 kvadratmeter stor måste läggas i anslutning till dagvattenmagasinet och pumpstationen måste även vara tekniskt tillgänglig, det vill säga, gå att nå med bil. Detta faktum låser pumpstationen till en viss belägenhet.

Frågor om huruvida expohallen och pumpstationen kan integreras med varandra har hörtsammats och bekräftats vara möjligt, så länge denna tekniska tillgänglighet tillgodoses. Detta innebär dock att expohallen även den låses till en viss belägenhet, norröver, vilket inte anses vara fördelaktigt.

När det gäller dagvattnet så kan man fundera på hur utloppet ska se ut från pumpstationen – om det ska pumpas ut i småbåtshamnen eller i havet.

FRÅGOR

- Var ska vattnet från pumpstationen komma ut?
- Hur ska pumpstationen se ut?
- Ska den vara integrerad med expohallen eller inte?
- Hur stor bör parkeringen vara?
- Vad räknas som teknisk tillgänglighet?
- Hur kan pumpstationen bidra till tema: vattenmedvetenhet?

7. FÅGELRESERVAT/FÅGELSKYDD

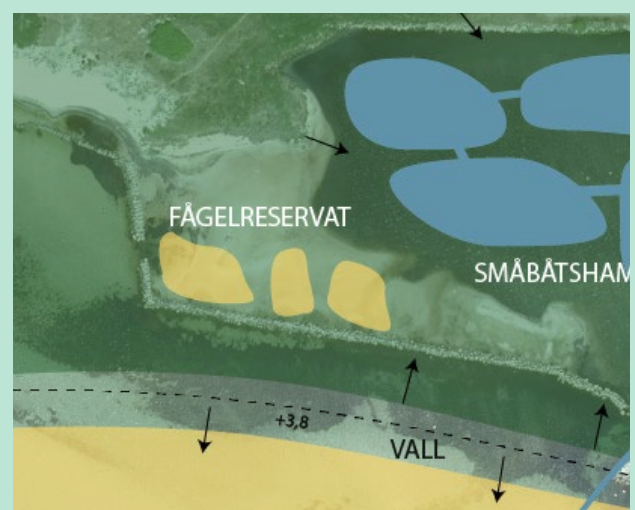

Sumpenområdet håller idag många habitat och rastplatser för fåglar. I och med ekosystemtjänstanalysen så kan vi ställa oss många frågor om fåglarna och naturens framtid. Hur kan vi bibehålla habitat och miljö? Här behövs experthjälp, då fåglarna ger platsen sitt rekreativa vistelsevärde.

Många habitat och rastplatser för fåglar kommer att falla bort i och med exploatering/population av människor, vilket kommer kräva att delar av sumpenområdet ramas in i form av ett fågelreservat eller fågelskydd, åtminstone under delar av året. Det är viktigt att bevara fåglarna då de ger platsen ett visst rekreativt vistelsevärde – utan att verkligen fokusera på att bevara flora och fauna kan vi lika gärna exploatera hela området och fokusera på andra värden.

FRÅGOR

- Hur ska ett sådant fågelskyddsområde anläggas/möjliggöras?
- Vad vill fåglarna ha för att rasta/skapa habitat?
- Kan eller ska sediment och dynor anläggas i efterhand i och med att det är något som fåglarna idag använder sig av när de rastar?

FRÅGESTÄLLNINGAR

EKOSYSTEMTJÄNSTER OCH BIOLOGISK MÅNGFALD

Hur kan dess bortfall kompenseras för? Ekosystemtjänstanalyser visar att den biologiska mångfalden kommer att ta stryk, oavsett kompensationer. Utan biologisk mångfald så försvinner det enda befintliga värdet som sumpen har, som skulle locka besökare. Detta innebär att vidare utredningar måste till för att kunna kompensera för bortfallet. Speciellt när det gäller fåglarna. Hur påverkar spänger habitatet?

KOMPENSATION FÖR BORTFALL AV DAGVATTENHANTERING

I och med att vallen kommer att skapas så kommer småbåtshamnen påverkas och ett visst bortfall av dagvattenhantering kommer att ske. Är sedimentationsdammar att föredra?

KUSTSKYDD OCH VALL

Hur exakt ska en vall se ut? Hur kommer det att fungera med landhöjning? När ska höjningen/vallen/stranden anläggas? Hur ska stranden kunna skärmas av under vissa delar av året? Hur kan dagvatten släppas ut i havet utan att havsvatten forsar in vid en eventuell havsnivåhöjning på över 3 meter i framtiden?

REGN, SKYFALLS OCH EROSIONENS PÅVERKAN

Hur kan regn, skyfall och erosion påverka sumpenområdets framtid?

VISTEN - VAR OCH HUR

Hur ska Vistena utformas och var ska de anläggas?
ur ka

Slumpen

Johanna Rosander
för Trelleborgs kommun
2021-03-19

